

Справа «МакКан проти Сполученого Королівства»
(“McCann v. the United Kingdom”)

У рішенні, ухваленому 13 травня 2008 року у справі *«МакКан проти Сполученого Королівства»*, Суд постановив, що

- було порушено ст. 8 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявникам 2 000 євро як компенсацію моральної шкоди та 75 000 євро на відшкодування судових витрат (за винятком 850 євро, наданих Радою Європи як матеріальна допомога).

Обставини справи

Заявник п. Герард МакКан є громадянином Сполученого Королівства, народився 1968 року, проживає у м. Бірмінгем. Справа стосується виселення заявника, що було ініційоване міською радою. Пан МакКан та його дружина були орендаторами-пільговиками трикімнатного будинку, що перебував у власності міської ради. Житло було надане сім'ї заявника на підставі Закону 1985 року «Про забезпечення житлом». У квітні 2001 року заявники розлучилися. Пані МакКан звернулася до міської ради по виділення їй іншого житла, стверджуючи, зокрема, що зазнавала домашнього насильства від колишнього чоловіка. У серпні 2001 року її звернення було задоволено: їй було надане інше житло в рамках місцевої політики допомоги жертвам сімейного насильства. Після того, як пані МакКан з дітьми переїхала до нового помешкання, вона офіційно розірвала договір оренди попереднього будинку та повернула ключі від будинку. Як стверджують працівники міської ради, відтоді будинок залишався порожнім.

Однак у листопаді 2001 року заявник повернувся до колишнього будинку та доклав чимало зусиль для його оновлення.

Згодом заявник звернувся до міської ради про обмін житла із іншим наймачем комунального житла, пояснюючи, що трикімнатний будинок був для нього надто великим, однак він не міг відмовитися від житла взагалі, оскільки потребував помешкання у відповідному районі, аби діти могли до нього приходити. З огляду на поліпшення відносин між заявником та його колишньою дружиною, пані МакКан підтримала згадане клопотання.

Після того, як виявилось, що колишній будинок пані МакКан не є порожнім, працівник міської ради, керуючись попередньо отриманою юридичною консультацією, звернувся до дружини заявника із пропозицією підписати акт відмови від житла. Відповідно до національного законодавства такий акт означав остаточне припинення відносин оренди. Пані МакКан спочатку підписала цей акт, однак тиждень по тому звернулася із заявою про його скасування.

У червні 2002 року міська рада вирішила, що відповідно до місцевої політики запобігання насильству в сім'ї заявник має бути позбавлений права на продовження відносин оренди колишнього будинку. І, до того ж, у будь-якому разі він не має утриманців, а тому не відповідає категоріям осіб, що мають право на отримання соціального житла.

У квітні 2003 рік суд відмовив міській раді у задоволенні її позову про виселення заявника. Суд пояснив своє рішення тим, що пані МакКан, підписуючи згаданий акт про відмову від житла, не усвідомлювала, що її дія призведе до цілковитого позбавлення її чоловіка права проживати у колишньому будинку чи отримати інше комунальне житло. Адже їй не було надано попередньої консультації з цього питання.

Однак апеляційний суд визнав дії працівника міської ради законними, тобто вказав, що акт відмови досі залишається чинним, незважаючи на те, що п. МакКан підписала його без належного розуміння

юридичних наслідків свого вчинку. Вища судова інстанція підтримала це рішення, відхиливши скаргу заявника на нього.

22 березня 2005 року заявника було виселено з будинку.

Зміст рішення Суду

Спираючись, зокрема, на ст. 8 Конвенції, заявник скаржився на виселення його з орендованого будинку. Крім того, п. МакКан відзначав, що працівники міської ради, схиливши його дружину до підпису акту відмови від житла, проігнорували той факт, що три дні на тиждень у будинку заявника залишались його діти.

Суд насамперед відзначив, що комунальний будинок, який заявник орендував разом зі своєю дружиною як співнаймач та у якому він почав сам проживати у листопаді 2001 року, продовжував вважатися його “домом” у сенсі ч. 1 ст. 8 Конвенції.

Також між сторонами не виникало спору стосовно того, що пропозиція підписати акт відмови від житла та факт виселення були втручанням у право заявника на повагу до його житла. Суд далі вказав, що це втручання було здійснено відповідно до закону. Воно також відповідало конкретним законним цілям. По-перше, досягалася ціль забезпечення права місцевої влади на повернення у своє розпорядження житла від особи, котра втратила відповідно до договору чи закону право проживати у цьому житлі. По-друге, факт втручання був спрямований на належне застосування місцевої програми житлового забезпечення.

Суд зазначив, що загроза бути позбавленим житла є однією з крайніх форм втручання держави у право людини на повагу до її житла. Тому кожна особа має володіти правом звернутися до незалежного суду задля оцінки пропорційності такого заходу, навіть якщо право оренди припиняється згідно закону.

Суд зауважив, що законодавцем було розроблено комплексну програму забезпечення населення соціальним житлом. У цій програмі

однією з головних гарантій захисту наймачів було те, що житло знаходилось у власності держави. Суд підкреслив, що якби місцева влада подбала про належне застосування згаданої програми, то звернулася б до суду по отримання акту повернення житла у своє розпорядження. Участь у такому провадженні надала б заявнику можливість привернути увагу суду до своїх індивідуальних обставин. Зокрема заявник міг пов'язати свою потребу у житлі з періодичним проживанням дітей у ньому, а також оспорити положення про те, що причиною розлучення стало домашнє насильство.

Однак влада вирішила піти обхідним шляхом: вона схилила колишню дружину заявника до підписання акту відмови від житла, хоча це житло було об'єктом спільної власності. Такий акт означав для заявника негайне припинення його права залишатись у будинку. Отож, вчинивши так, влада жодним чином не зважила на право заявника на повагу до його житла.

На думку Суду, ані розгляд судом позову міської ради про виселення заявника, ані наступний судовий перегляд рішення першої інстанції не забезпечили п. МакКана можливість неупередженого вирішення питання про те, чи позбавлення його житла є пропорційним до законної цілі, яка при цьому ставилася.

Отож, Суд дійшов висновку, що заявника було позбавлено житла без забезпечення йому можливості отримати рішення незалежного суду стосовно пропорційності цього заходу. Тому було порушено ст. 8 Конвенції.